

LASTENSUOJELUN MONIALAINEN KEHITTÄMINEN KANTA-HÄMEESSÄ, PIRKANMAALLA JA ETELÄ-POHJANMAALLA 2020 - 2022

KOKEMUSASIAANTUNTIJAT HANKETYÖSSÄ, SOVITUT KÄYTÄNNÖT

Sisällys

1. Kokemusasiiantuntijat mukana hanketyössä	2
1.1. Hanketoiminta	2
1.2. Kehittämisen tiimit	2
1.3. Koulutukset.....	3
1.4. Maakunnan ja yta-hankealueen MONNI-päivä	4
1.5. Ohjausryhmä	4
1.6. Osallisuus hankkeen arvioinnissa	4
2. Palkkiot	4
3. Tuki kokemusasiiantuntijalle ja eettiset periaatteet.....	5
3.1. Mitä tukea kokemusasiiantuntija saa MONNI-tiimiltä?	5
3.2. Pesäpuu ry:n lasten ja nuorten kokemusasiiantuntijatoiminnan eettiset periaatteet lastensuojelussa.....	5

1. Kokemusasiantuntijat mukana hanketyössä

MONNI-hankkeessa pyritään varmistamaan laaja ja vahva lastensuojelun kokemusasiantuntijoiden osallisuus. Kokemusasiantuntijuus on tärkeää siksi, että lastensuojelun ja lastensuojelun yhteistyökumppaneiden ammattilaiset ja johto eivät pysty itse tuottamaan hanketyöhön tietoa, jota kokemusasiantuntijoilta saadaan. Jos kokemusasiantuntijoiden tietoa ei saada hanketyöhön, jäävät kehittämisen ja kouluttamisen prosessit kokemustiedon osalta puutteellisiksi, joka heikentää hankkeen tuloksia ja vaikuttavuutta. Kokemusasiantuntijoiden on tarkoitus tuoda käsiteltäviin asioihin asiakasnäkökulmaa ja nuoren henkilön näkökulmaa sekä lisätä ammattilaisten ja johdon ymmärrystä asiakasnäkökulman ja kokemustiedon merkityksestä. Kokemusasiantuntijoiden avulla voi olla mahdollista tarkastella ammattilaisten suunnitelmia rakentavan kriittisesti sekä vahvistaa asioiden käsittelyä lapsenoikeusperusteisesti, vaikkakin se on kaikkien yhteinen tehtävä.

MONNI-hankkeessa lastensuojelun kokemusasiantuntijalla tarkoitetaan lastensuojelun asiakkaana olevia/olleita henkilöitä, jotka antavat omasta halustaan kokemuksiinsa perustuvia tietoja ja näkemyksiä lastensuojelun kehittämiseksi. Lastensuojelulain mukaisesti asiakkaalla tarkoitetaan lasta, ei vanhempia. Lastensuojelun asiakkaan vanhempi -kokemusasiantuntijoita pyritään ottamaan mukaan hanketyöhön tarvittavissa tilanteissa. Yhteistyökumppanina voi olla esim. Suomen Kasper Voikukkia-verkosto. Tämä suunnitelma koskee kuitenkin kaikkien kokemusasiantuntijoiden kanssa tehtävää yhteistyötä MONNI-hankkeessa ja sitä täydennetään tarvittaessa.

Yhteistyö Pesäpuu ry:n lastensuojelun kokemusasiantuntijoiden tai maakunnallisten vakiintuneiden kokemusasiantuntijaverkostojen kanssa priorisoidaan oikeanlaisen ja riittävän tuen varmistamiseksi kokemusasiantuntijoille hanketoiminnan aikana. MONNI-hanke sitoutuu toimimaan Pesäpuu ry:n lasten ja nuorten kokemusasiantuntijatoiminnan eettisten periaatteiden mukaan (Luku 3.2).

Suunniteltaessa ja sovittaessa lastensuojelun kokemusasiantuntijan/-joiden osallisuudesta hankkeessa, konsultoidaan matalalla kynnyksellä Pesäpuun yhteyshenkilöä, jotta varmistetaan sopimisen kokemusasiantuntijälähtöisyys. Yhteyshenkilönä toimii tällä hetkellä asiantuntija Onni Westlund.

Kokemusasiantuntijakäytäntöjen suunnitteluun pyydettiin mukaan kokemusasiantuntija, mutta osallistumiseen tuli este. Suunnitelma lähetettiin kokemusasiantuntijalle ja Pesäpuun asiantuntijalle kommentointia varten. Pesäpuun asiantuntija ehdotti laajemman lastensuojelun asiakkaiden osallisuuden saavuttamiseksi yhteistyötä Nuorten foorumin järjestämiseksi syksyllä 2021 ja sovittiin suunnitelmaa päivitettävän sen osalta.

1.1. Hanketoiminta

Kokemusasiantuntija pyydetään mukaan kaikkiin MONNI-hankkeen toimeenpanon neljään eri pilariin:

OSALLISUUS: Kehitämme ja teemme näkyväksi asiakasosallisuuden mittareita.

KOKEMUSASiantuntijuus: Edistämme kokemusasiantuntijuuden käyttöä.

YHTEISEN TEKEMISEN KÄYTÄNNÖT: Suunnittelemme systemaattisia käytäntöjä ja rakenteita yhteisen tekemisen tilanteisiin.

YHTEINEN OPPIMINEN: Koulutamme lastensuojelun sisältöä ja systemisen työotteen hyötyjä yhteistyökumppaneille.

Hanketyöskentelyn orientaationa on systeeminen työote.

1.2. Kehittämisen tiimit

Kokemusasiantuntijoita pyydetään jokaiseen kehittämisen tiimiin. Koordinaattori käy kokemusasiantuntijan kanssa tutustumiskeskustelun ennen ensimmäistä kehittämisen tiimiin osallistumista. Kehittämisen tiimit

muodostetaan maakunnissa temaattisesti lastensuojelun asiakkaan monialaisen tarpeen ympärille. Kokemusasiantuntijoiden toivotaan osallistuvan kaikkiin tiimin käsittelyihin, mutta jos se ei ole mahdollista, niin kehittämisen tiimin on tärkeää saada kokemusasiantuntijuuden näkökulmia käyttöönsä jollain tavalla, esim. muutamalla tapaamiskerralla tai kokemusasiantuntijaryhmän konsultaatiolla. Myös tilanteessa tai asiassa, jossa yksi kokemusasiantuntija voisi kuormittua liikaa, käännytään matalalla kynnyksellä kokemusasiantuntijaryhmän puoleen. Koordinaattorit kysyvät säännöllisesti kokemusasiantuntijalta haluaako hän viedä asioita isomman ryhmän käsittelyyn.

Koordinaattorit pyrkivät tukemaan kokemusasiantuntijan yhdenvertaista osallisuutta kehittämisen tiimin dialogissa. Kehittämisen tiimien aluksi muodostetaan työryhmän yhteisen työskentelyn ”pelisäännöt” turvallisen ja moniäänisen prosessin varmistamiseksi, jolloin keskustellaan auki myös kokemusasiantuntijan rooli. Etukäteen koordinaattori on sopinut kokemusasiantuntijan kanssa mitä kokemusasiantuntija haluaa itsestään kertoa. Koordinaattorit pyrkivät olemaan kokemusasiantuntijoiden tuki ja turva kehittämisen tiimeissä. Kokemusasiantuntija voi ottaa oman tukihenkilön mukaan kehittämisen tiimiin tai muihin MONNI-tilaisuuksiin sopien siitä etukäteen koordinaattorin kanssa.

Kehittämisen tiimien osallistujat ja työskentelyprosessit voivat erota toisistaan, riippuen niiden tarkoituksesta, sisällöistä ja osallistujamääristä. Prosesseja tarkennetaan teemoittain ja maakunnittain sekä hanketyössä. Osaan voi kuulua 1-3 käsittelykertaa, toiset voivat jatkaa pidempinä prosesseina. Kehittämisen tiimien työskentelyssä hyödynnetään hankesuunnitelmassa mainittujen työpajatyöskentelyjen lisäksi/sijaan, hankehenkilöstön oman kouluttautumisen tahdissa systeemisen työotteen toimintamalleja, kuten systeemistä tiimikäsittelyä ja reflektiokeskustelupareja sekä perheterapeutista tai muuten systeemisyteen ja dialogisuuteen orientoivaa vuorovaikutuksen tukemista. Lupaa pyytävän työotteen mukaisesti kokemusasiantuntijalta kysytään aina, haluaako hän osallistua menetelmäkokeiluun tai uudenlaiseen työtapaan.

Maakunnallisen kokemusasiantuntijarakenteen mallintaminen toteutetaan pääsääntöisesti maakunnallisena kehittämisen tiiminä. Asiakasosallisuuden mittareiden koonti ja toimeenpanon/juurruttamisen suunnittelu toteutetaan yhteistoiminta-alueen laajuksena kehittämisen tiiminä. Näiden tavoitteiden edistämiseksi MONNI-hanke pyrkii hyödyntämään myös havaintoja ja oppeja kokemusasiantuntijoiden osallisuudesta hanketyössä.

1.3. Koulutukset

Hanke alkaa syksystä 2021 alkaen pitämään koulutuksia lastensuojelun yhteistyökumppaneiden ammattilaisille ja johdolle lastensuojelun sisällöstä ja systeemisen työotteen hyödyistä. Pilottikoulutus järjestetään huhtikuussa 2021.

Kokemusasiantuntijoita on suunniteltu pyydettävän mukaan 1) koulutuksiin ja 2) koulutussisältöjen suunnitteluun. Koulutuksiin osallistuminen voisi tarkoittaa esim. yhteistä keskustelua koulutuksen osallistujien kanssa tietystä teemasta. (MONNI-tiimissä on hyviä kokemuksia Pride-valmennuksessa toteutetuista vastaavista keskusteluista.)

Koulutussisältöjen suunnittelu voisi tarkoittaa, että kokemusasiantuntijoilta pyydetään ryhmänä/ryhminä videoita alustuksia osaksi koulutuksia. MONNI-hankkeen tavoitteena on, että koulutus lastensuojelun yhteistyökumppaneille lastensuojelun sisällöstä ja systeemisen työotteen hyödyistä jäisi elämään ja maakunnalliseen käyttöön hankkeen jälkeen. Mikäli videoita tehdään tai ammattilaisten koulutuksiin osallistutaan, kokemusasiantuntijat vaikuttavat alustustensa sisältöihin – mistä heidän mukaansa lastensuojelun yhteistyökumppaneilla on eniten opittavaa koskien lastensuojelun ja yhteistyökumppaneiden yhteisen tekemisen tilanteita?

Jos kokemusasiantuntijat ovat kiinnostuneita tekemään videon osaksi koulutussisältöjä, sovitaan heidän kanssaan kirjallisesti seuraavat asiat:

- onko video hyödynnettävissä muiden vastaavien hankkeiden tai jatkossa maakunnan koulutuksissa ja millä ehdoin
- palkkio huomioiden videon edellisen kohdan sisältö ja videon käytön pitkäaikaisuus
- kokemusasiantuntijoiden tunnistettavuus/nimien näkyminen.

MONNI-tiimi on pohtinut myös, olisiko kokemusasiantuntijan hyödyllistä seurata kokonaan/osittain huhtitoukokuussa toteutettava pilottikoulutus ja antaa kouluttajille palautetta jatkosuunnittelua varten esim. painotuksista tai käytännön esimerkkejä asiakastilanteista ym. Asiasta ei ole sovittu.

1.4. Maakunnan ja yta-hankealueen MONNI-päivä

Maakunnan MONNI-päivä kokoaa seminaarityyppisesti kaikki maakunnan MONNI-toimijat yhteen ja on avoin myös muille kiinnostuneille. Hankealueen yhteinen MONNI-seminaari järjestetään hankkeen loppuvaiheessa. Kehittämisen tiimeissä ja muussa hanketyössä mukana olevat kokemusasiantuntijat kutsutaan MONNI-päiviin mukaan ja heitä otetaan mukaan päivien suunnitteluun. Kaikissa seminaareissa MONNI-henkilöstö huolehtii tiedon jakamisesta ja etukäteiskeskusteluista kokemusasiantuntijoiden kanssa:

- tilaisuuden teemasta ja tavoitteesta sekä kohderyhmästä,
- odotuksista kokemusasiantuntijaa/esitystä kohtaan
- tilaisuuden julkisuudesta ja vastuuhenkilöistä, kysymysten esittämisestä sekä palautteesta
- tilasta ja tekniikasta,
- palkkioista ja matkakuluista.
- Etukäteen sovitaan kuka MONNI-henkilöstöstä vastaa siitä, että kokemusasiantuntijalla on tilaisuuden aikana, sitä ennen ja sen jälkeen turvallinen olo.

1.5. Ohjausryhmä

Ohjausryhmän jäsenenä on lastensuojelun kokemusasiantuntija. Lisäksi ohjausryhmän jäsenenä on asiantuntija Pesäpuu ry:stä. Myös ohjausryhmässä voidaan käydä yhteistä keskustelua kokemusasiantuntijan roolista ohjausryhmätyöskentelyssä.

1.6. Osallisuus hankkeen arvioinnissa

Kokemusasiantuntijat otetaan mukaan hankkeen prosessi- ja loppuarvioinnissa. Arvioinnin suunnittelu on meneillään ja kokemusasiantuntijoiden osallisuudesta arvioinnissa konsultoidaan kokemusasiantuntijoita ja Pesäpuu ry:tä. Esim. millä tavalla kokemusasiantuntijat haluavat antaa hanketyöstä palautetta?

2. Palkkiot

MONNI-hankkeessa maksetaan lastensuojelun kokemusasiantuntijalle:

- Suunnittelu, kehittämisen tiimi tai ohjausryhmän kokous 30 €/tunti
- Seminaari, paneeli, alustus, luento 50 €/tunti (pyydetty puheenvuoro tilaisuudessa)
- Korvaus esim. videolla esiintymisestä sovitaan erikseen projektipäällikön kanssa.
- Korvaus muusta osallistumisesta sovitaan erikseen projektipäällikön kanssa.
- Matkakulut maksetaan julkisten kulkuneuvojen mukaan, mutta matkakuluista on sovittava etukäteen koordinaattorin kanssa.

MONNI-hanke sopii Pesäpuu ry:n kanssa, että Pesäpuu maksaa kokemusasiantuntijoille em. mukaisesti ja laskuttaa hankkeelta kokemusasiantuntijoiden palkkiot yhteislaskuina.

3. Tuki kokemusasiantuntijalle ja eettiset periaatteet

3.1. Mitä tukea kokemusasiantuntija saa MONNI-tiimiltä?

Olemme sitoutuneet olemaan kokemusasiantuntijoiden tuki ja turva MONNI-hanketyössä. Järjestämme etukäteiskeskustelut, turvaamme hanketyöskentelyn tilanteita ja olemme yhteydessä kokemusasiantuntijaan tilaisuuden/kehittämisen tiimin jälkeen. Mielestämme kokemusasiantuntijan ei tarvitse myöskään ottaa paineita siitä, että pitäisi sanoa jotain, jos ei ole sanottavaa. Lisäksi, jos ei koe voivansa sanoa asiaansa, aina voidaan tehdä niin, että kokemusasiantuntija jakaa ajatuksia koordinaattorille tilaisuuden jälkeen ja he sopivat yhdessä mitä ja miten koordinaattori voi niitä kertoa muille. Sovimme jokaisen kokemusasiantuntijan kanssa, kuka on hänen MONNI-tiimin ulkopuolinen yhteyshenkilönsä, johon hän voi olla yhteydessä jos kokee epäasiallisuutta tai turvattomuutta hanketyössämme.

Käsitlemme tiiminä kokemusasiantuntijoiden kanssa toimimiseen liittyviä asioita ja se on osa uusien työntekijöiden perehdyttämistä. Tiimin omassa työnohjauksessa käsitlemme säännöllisesti vuorovaikutuksemme sujumista kokemusasiantuntijoiden kanssa ja etsimme keinoja vastaanottaa itse kriittisiä näkökulmia lapsilta ja nuorilta sekä keinoja auttaa muita ammattilaisia niitä vastaanottamaan.

3.2. Pesäpuu ry:n lasten ja nuorten kokemusasiantuntijatoiminnan eettiset periaatteet lastensuojelussa

MONNI-henkilöstö on käynyt yhdessä läpi eettiset periaatteet ja jatkaa edelleen konkretisoimista, mitä ne käytännössä MONNI-hanketyössä tarkoittavat. Myös kehittämisen tiimeissä käydään yhdessä läpi eettiset periaatteet, jotka ovat:

”Eettiset peliaatteet suojelevat kokemusasiantuntijoita. Toiminnan eettisyyteen on kiinnitettävä huomiota, jotta hyvää tarkoittaen ei tehdä hallaa. Lapset ja nuoret ovat erityisen haavoittuvassa asemassa ja tämä tulee huomioida myös kokemusasiantuntijatoiminnassa. Eettiset periaatteet tukevat myös Pesäpuun visiota, jossa jokainen lapsi on turvassa, osallinen ja arvokas.

Turvassa:

- 1. Kun lapset ja nuoret jakavat meille kokemuksiaan, meidän tulee huolehtia, että toiminta tukee heidän hyvinvointiaan. Emme riistoviljele kokemustietoutta.*
- 2. Kokemusasiantuntijatoiminnassa haemme ratkaisuja lastensuojelun kysymyksiin. Emme siis vello negatiivisissa kokemuksissa, vaan pyrimme toiminnassamme lähestymään asioita ratkaisukeskeisesti.*
- 3. Jaamme nuorten kokemuksia ja kehittämisajatuksia eteenpäin suojaten lasten ja nuorten identiteettiä.*

Osallinen:

- 4. Kaikilla lapsilla ja nuorilla on arvokasta jaettavaa, jos vain osaamme kuulla heitä. Kokemusasiantuntijuus ei ole kiinni lapsen iästä, sukupuolesta, etnisestä tai uskonnollisesta taustasta, seksuaalisesta suuntautumisesta tai muista asioista.*
- 5. Toiminnassamme pyrimme tukemaan lapsia ja nuoria itsenäisinä, aktiivisina toimijoina. Lasten ja nuorten omien vahvuuksien tunnistaminen ja sanoittaminen on keskeistä toiminnassamme.*
- 6. Tiedostamme toiminnassamme, millaiset ammattilaisen tai aikuisen oma asenne ja arvomaailma ovat suhteessa lasten ja nuorten kohtaamiseen ja kokemuksiin. Työntekijällä tulee olla työkaluja ottaa vastaan myös lasten ja nuorten kriittisiä näkökulmia ja huonoja kokemuksia.*

7. Kuullessamme lapsia ja nuoria, olemme velvollisia edistämään asioita, joita he nostavat esiin. Kokemusasiantuntijatoiminta tähtää aina muutokseen!

Arvokas:

8. Jokainen lapsi ja nuori on halutessaan hyvä kokemusasiantuntija. On aikuisten tehtävä opetella kuulemaan heitä.

9. Kokemustieto pitää tunnistaa ja tunnustaa itsessään arvokkaana. Uudet, vanhat ja yksittäisetkin kokemukset tulisi nähdä yhtä vaikuttavina ja arvokkaina, eikä verrata niitä keskenään.

10. Emme käytä toiminnassamme lapsia tai nuoria alentavia tai negatiivisesti identifioivia termejä. Sanat ja ilmaisut, kuten kodin ulkopuolelle sijoitettu tai ongelmanuori, ovat leimaavia ilmaisuja.”

<https://pesapuu.fi/wp-content/uploads/2019/10/Kokemusasiantuntijuuden-eettiset-periaatteet.pdf>